

LL Saara Metson sisätautiopin alaan kuuluva väitöskirja

Long-term Prognosis of Patients Treated with Radioactive Iodine for Hyperthyroidism (Kilpirauhasen liikatoimintaan radiojodihoidon saaneiden potilaiden pitkäaikaisennuste)

Tarkastettiin 19.10.2007 klo 12 Tampereen yliopiston lääketieteen laitos.

Vastaväittäjänä oli professori Matti Välimäki (Helsingin yliopisto).
Kustoksena toimi professori Ilkka Pörsti.

Saara Metso on syntynyt Espoossa ja hän on suorittanut lääketieteen lisensiaatin ja sisätautien erikoislääkärin tutkinnon Tampereen yliopistossa. Hän on työskennellyt vuodesta 2007 lähtien osastonlääkärinä Tampereen yliopistollisen sairaalan sisätautien vastuualueella.

KILPIRAUHASEN LIIKATOIMINTA LISÄÄ RISKIÄ SAIRASTUA JA KUOLLA SYDÄN- JA VERISUONISAIRAUKSIIN

Väitöstutkimuksessa havaittiin, että kilpirauhasen liikatoimintaa sairastavat potilaat sairastuvat ja kuolevat sydän- ja verisuonisairauksiin useammin kuin muu väestö vielä vuosia kilpirauhasen liikatoiminnan hoidon jälkeen. Etenkin riski sairastua ja kuolla aivoverenkiertohäiriöön on lisääntynyt. Tehokas kilpirauhasen liikatoiminnan hoito vähentää sairaalaan joutumisen ja kuoleman riskiä. Toisaalta yleisesti käytössä oleva radiojodihoito lisää riskiä sairastua ja kuolla syöpään.

Kilpirauhasen liikatoiminta on varsin yleinen sairaus: 2-3 henkilöä sadasta sairastuu kilpirauhasen liikatoimintaan. Niin lääkärit kuin potilaatkin ovat pitäneet hoidettua kilpirauhasen liikatoimintaa hyvänlaatuisena sairautena. Vaikka hoitamattoman kilpirauhasen liikatoiminnan on tiedetty aiheuttavan rytmihäiriöitä ja altistavan aivoverenkiertosairauksille, riskin on ajateltu katoavan tehokkaalla hoidolla. Kilpirauhasen liikatoimintaa voidaan hoitaa pitkäaikaisella lääkehoidolla, leikkauksella tai radioaktiivisella jodilla. Radiojodihoitoa käytetään yleisimmin, koska se on tehokkain ja yksinkertaisin hoitomuoto. Kilpirauhasen liikatoiminnan ja sen hoitojen vaikutuksista elämän ennusteeseen on hyvin vähän aiempaa tietoa.

Tampereen yliopistollisen sairaalan lääkärit ovat tallettaneet kaikkien kilpirauhasen liikatoimintaan radiojodihoidon saaneiden potilaiden tiedot vuodesta 1965 tietokonepohjaiseen rekisteriin. Tämän ainutlaatuisen rekisterin yhdistäminen Suomessa ylläpidettyihin korkealaatuisiin kuolinsyy-, syöpä- ja sairaalahoitorekistereihin antoi luotettavaa tietoa kilpirauhasen liikatoiminnan sairastaneiden potilaiden pitkäaikaisennusteesta. Tutkimuksessa verrattiin 2793 kilpirauhasen liikatoimintaan radiojodihoidon saaneen potilaan ennustetta 2793 ikä- ja sukupuolivakioidun verrokin ennusteeseen. Potilailla oli 12% suurempi kokonaiskuolleisuus kuin verrokeilla, mikä selittyi kuolleisuudella sydän- ja

verisuoni sairauksiin sekä syöpään. Potilailla oli 12% suurempi riski joutua sairaalaan sydän- ja verisuonisairauksien vuoksi ja 25% suurempi riski sairastua syöpään kuin verrokeilla. Tutkimuksen perusteella ei voida erottaa, johtuuko lisääntynyt sairastavuus ja kuolleisuus kilpirauhasen liikatoiminnasta vai siihen annetusta hoidosta. On kuitenkin todennäköistä, että kilpirauhasen liikatoiminta aiheuttaa elinikäisen riskin sydän- ja verisuonisairauksille ja riskiä voidaan pienentää hoitamalla kilpirauhasen liikatoiminta tehokkaasti. Tehokkain ja yksinkertaisin hoito eli radioaktiivinen jodi näyttää kuitenkin hiukan lisäävän potilaiden syöpäriskiä. Kymmenen vuoden seurannassa sadasta radiojodihoidon saaneesta potilaasta 12 sairastui syöpään, kun verrokeilla vastaava luku oli 9-10.

Tutkimuksen perusteella suositellaan, että kilpirauhasen liikatoiminnan sairastaneet potilaat kävisivät vuosittain lääkärin tarkastuksessa, jonka tavoitteena on kilpirauhasen toiminnan häiriöiden varhainen toteaminen ja hoito, sekä aivoverenkiertosairauksien ja rytmihäiriöiden ehkäisy. Lisäksi potilaiden on tärkeää kiinnittää huomiota elintapoihin ja osallistua Suomessa saatavilla oleviin yleisiin syöpäseulontoihin.

Metson väitöskirja ilmestyi sarjassa Acta Universitatis Tamperensis; 1259, Tampere University Press, Tampere 2007. ISBN 978-951-44-7080-6, ISSN 1455-1616. Väitöskirja ilmestyi myös sähköisenä sarjassa Acta Electronica Universitatis Tamperensis; 652, Tampereen yliopisto 2007. ISBN 978-951-44-7081-3, ISSN 1456-954X.

<http://acta.uta.fi>

Väitöskirjan tilausosoite: Verkkokirjakauppa Granum, <http://granum.uta.fi>, tai Tiedekirjakauppa TAJU, PL 617, 33014 Tampereen yliopisto, puh. (03) 3551 6055, e-mail: taju@uta.fi.